

ÜNİTE ÖZETİ

İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

Hız. Muhammed, Dört Halife, Emeviler, Abbasiler ve Mısır'daki Türk Devletleri

TYT

AYT

MSÜ

TARİH VAKTİ

tarihvakti.com

Hazırlayan: Ramazan Yıldırım

Ekim 2026

HZ. MUHAMMED DÖNEMİ

İslamiyet öncesi Arabistan'da kabile düzeni hâkimdi; **Mekke** Kâbe ve panayırlarıyla ticaret ve inanç merkeziydi. Bu döneme **Cahiliye Dönemi** denir.

Tarih	Olay
571	Hiz. Muhammed'in doğumu
610	İlk vahiy
615	Habeşistan'a hicret
622	Medine'ye Hicret; Medine Sözleşmesi; Hicri takvimin başlangıcı
624	Bedir Savaşı
625	Uhud Savaşı
627	Hendek Savaşı
628	Hudeybiye Antlaşması; Hayber'in fethi
629	Mute Savaşı (Bizans ile ilk karşılaşma)
630	Mekke'nin fethi; Huneyn ve Tebük seferleri
632	Veda Haccı ve Hiz. Muhammed'in vefatı

Sınav notu: Hudeybiye Antlaşması ile Mekkeli müşrikler Müslümanları siyasi bir güç olarak tanımış oldu.

DÖRT HALİFE DÖNEMİ (632–661)

Halife	Önemli gelişmeler
Hz. Ebubekir (632–634)	Ridde (dinden dönme) olaylarının bastırılması; Kur'an'ın kitap hâlinde toplanması
Hz. Ömer (634–644)	Kadisiye (636) ile Sasaniler, Yermük (636) ile Bizans yenildi; Kudüs, Suriye, Irak ve Mısır alındı; Hicri takvim, divan teşkilatı
Hz. Osman (644–656)	Kur'an çoğaltılarak merkezlere gönderildi; ilk deniz seferi (Kıbrıs)
Hz. Ali (656–661)	Cemel (656) ve Siffin (657) savaşları; hakem olayı; Hariciler

Sınav notu: Dört Halife döneminde halifeler seçimle iş başına geldi; Emevilerle birlikte halifelik saltanata, yani babadan oğula geçen bir yönetime dönüştü.

EMEVİLER VE ABBASİLER

EMEVİLER (661–750)

- Muaviye ile başladı; başkent **Şam**. Halifelik **saltanata** dönüştü.
- **Kerbela** (680): Hz. Hüseyin şehit edildi; Müslümanlar arasındaki ayrılık derinleşti.
- İstanbul kuşatıldı; Kuzey Afrika alındı; **711**'de İspanya'ya geçildi; **732 Puvatya**'da Franklara yenildiler.
- **Arap milliyetçiliği** yaptılar; Arap olmayan Müslümanlara **mevali** denildi ve ikinci sınıf görüldü.
- Yıkıldıktan sonra Endülüs'te **Endülüs Emevileri** (756–1031) kuruldu.

ABBASİLER (750–1258)

- Başkent **Bağdat**; mevaliye eşit davranıldı, Türkler orduda ve yönetimde önemli görevler aldı (Samarra şehri).
- **Talas Savaşı** (751): Abbasi-Karluk ittifakı Çin'i yendi; Türklerin İslamiyet'e geçişi hızlandı, kâğıt İslam dünyasına geçti.
- **Beytü'l-Hikme** ile Yunan, Hint ve İran eserleri Arapçaya çevrildi.
- 1258'de Moğol Hülagü Bağdat'ı alarak devlete son verdi.

MISIR'DAKİ TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ VE İLİM HAYATI

Devlet	Özellik
Tolunoğulları (868–905)	Ahmed bin Tolun; Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devleti
İhşidiler / Akşitler (935–969)	Mısır'da ikinci Türk devleti; Hicaz'a hâkim oldular
Eyyubiler (1171–1250)	Selahaddin Eyyubi; Hittin Savaşı (1187) ile Kudüs'ü Haçlılardan aldı
Memlükler (1250–1517)	Ayn Calut (1260) ile Moğolları durdurdu; Kahire'de Abbasi halifeliği; 1517'de Yavuz Sultan Selim sona erdirdi

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM

Bilgin	Alanı ve eseri
Harezmi	Matematik; cebirin kurucusu, "algoritma" kelimesi adından gelir
Farabi	Felsefe ve müzik; "Muallim-i Sani" (İkinci Öğretmen)
İbn Sina	Tıp; El-Kanun fi't-Tıb
Biruni	Astronomi, coğrafya; Dünya'nın çevresini ölçtü
Battani	Astronomi; güneş yılını büyük doğrulukla hesapladı
İbn Haldun	Tarih ve sosyoloji; Mukaddime

SINAVDA EN ÇOK ÇIKAN 10 BİLGİ

1. İslamiyet **610**'da Mekke'de doğdu; **622 Hicreti** ile Medine'de ilk İslam devleti kuruldu.
2. **Medine Sözleşmesi** farklı toplulukların bir arada yaşamasını düzenledi.
3. **Hudeybiye** (628) ile Müslümanlar siyasi güç olarak tanındı.
4. Hz. Ömer döneminde **Hicri takvim** ve **divan teşkilatı** kuruldu.
5. Kur'an Hz. Ebubekir döneminde toplandı, **Hz. Osman** döneminde çoğaltıldı.
6. Emevilerle halifelik **saltanata** dönüştü; Arap olmayan Müslümanlara **mevali** denildi.
7. **Talas** (751) Türklerin İslamiyet'e geçişini hızlandırdı.
8. Abbasilerin **Beytü'l-Hikme**'si çeviri ve bilim merkeziydi.
9. Mısır'daki ilk Türk-İslam devleti **Tolunoğulları**dır.
10. **Memlükler** Ayn Calut (1260) ile Moğolları durdurdu.

KAYNAKÇA

MEB Tarih 9 ve 10 ders kitapları · TDV İslâm Ansiklopedisi ("Emevîler", "Abbâsîler", "Memlükler", "Beytülhikme" maddeleri) · Mustafa Fayda, Hulefâ-yi Râşidîn Devri · ÖSYM YKS çıkmış sorular · Tarih Vakti konu anlatımları (tarihvakti.com/islam-medeniyetinin-dogusu)

Konu anlatımlarının tamamı, harita ve çıkmış sorularla: tarihvakti.com/islam-medeniyetinin-dogusu